

MAGALONES. ET MONSPEL.

249

Vetus admonitio Guillelmi Episcopi
Magalonensis ad Clerum de
modo dicendi Horas.

Clerice, pausando dic *Horas*, non properando,
Dicas attente, dic totum supplice mente,
Dic iuxta morem, primo dicasque priorem.
Cum Domino loqueris: orans non ergo vageris.
Qui benè non dicit *Horas*, Deus hunc maledicit,
Syncopa vitetur, versus non anticipetur,
Donec finitus omnino sit benè primas.
Scribit defectus Horarum Damon ineptus.
Quotidie malos valet ex his scribere libros,
Cor sursum teneas, ubi sunt qua poscere curas.
Si non attendis, quæ dicis; te reprehendis,
Vix Deus exaudit illum, qui cor sibi claudit.
Quando rogas ore, simul ora supplice mente,
Vt quod profertur lingua, benè cor meditetur,
Cum Domino psalles, psallendo tria serues.
Dirige cor sursum: benè profer, respice sensum,
In templo vanum fuge cantum, dilige planum.
Non clamest tantum cogaris linquere totum,
Vos qui seruitis, Christo seruire studete:
Quòd memores sitis, hos versus sapè videte
Psallite deuote, distincte metra tenete:
Nunquam posterior versus prius incipiatur
Quàm sius anterior perfecto fine fruatur,
Qui psalmos recitat, & verba Davidica curtat,
Nil plus inde feret, quàm si sua lingua taceret.
Tu quicumque Choro, Christi familiaris honori,
Non sis mente foro; sed mens tua consonet ori.

Sequentium etiam versuum Guillelmus est Autor.

Antiqua Admonitio
Ad Clerum Ecclesiae Dei.

Viri venerabiles Sacerdotes Dei,
Pracones altissimi, lucerna diei,
Charitatis radio fulgentes, & spei,
Auribus percipite verba oris mei.
Vos in sanctuario Deo deseruitis.
Vos vocavit Palmites Christus, vera vitis;
Cæneste, ne steriles, aut inanes sitis,
Si cum vero stipite vivere velitis,
Vos estis Catholica legis protectores,
Muri damus Israel, morum correctores,
Sal terra, lux hominum, ouium Pastores,
Iudices Ecclesia, gentium Doctores.
Si cadit protectio legis, lex labetur,
Si sal evanuerit, in quo salietur?
Nisi lux appareat, via nescietur,
Si Pastor non vigilet, Ovile frangetur.
Vos cepistis vineam Dei procurare,
Quam doctrina riuulis debetis rigare,
Spinas, atque tribulos procul extirpare,
Ut radices fidei possint germinare.
Vos estis in area Boues triturantes,
Prudenter à palea grana separantes,
Vos habent pro speculo, legem ignorantis.
Laici, qui fragiles sunt, & inconstantes.
Quidquid vident laici vobis displicere,
Dicunt procul dubio sibi non licere:
Quidquid vos in opere vident adimplere,
Credunt esse licitum, & culpa carere.
Cum Pastores ouium-sitis constituti,
Non estote desides, sicut canes muti:
Vobis non deficiant latratus acuti,
Lupus rapax inuidet ouium saluti.

MAGALONENS. ET MONSPEL. 251

Grex fidelis triplici cibo sustinetur.

Corpore Dominico, quo salus augetur,
Sermonis compendio, quod discretè detur,
Mundano cibario, ne periclitetur.

Omnibus tenemini vestris predicare,
Sed quid? quibus? qualiter? ubi? quando? quare?
Debetis sollicitè præconsiderare
Ne quis in officio dicat vos errare.

Spectat ad officium vestra dignitatis
Gratia parentibus dona dare gratis,
Sed, si unquam fidei munera vendatis,
Incursuos Giezilepram vos sciatis.

Gratis Eucharistiam plebi ministrate,
Gratis confitemini, gratis baptizate,
Secundum Apostolum cuncta gratis date,
Solum id quod fuerit vestrum conseruate.

Vesta conuersatio sit religiosa,
Munda conscientia, vita virtuosa;
Regularis habitus, mensque gratiosa;
Nulla vos coquinet labes criminosa.

Nullus fastus deprimat signum vestra vestis,
Grauis in intuitu habitus sit testis,
Nihil vos illaqueat curis in honestis,
Quibus claves tradita regni sunt cœlestis.

Estat breuiloqui, ne vos ad reatum
Protrahat loquacitas nutrix vanitatum,
Verbum, quod opponitis sit abbreviatum,
Nam in multiloquio non deest peccatum.

Estat lingua prouidi, sobrij, prudentes,
Iusti, casti, simplices, pij, patientes,
Hospitales, humiles, subditos docentes,
Consolantes miseris, prauas corrigentes.

Vtinam sic gerere curam pastoralem,
Velitis, & ducere vitam spiritalem;
Ut cum exueritis chlamydem carnalem,
Induat vos Dominus stolam eternalem. Amen.

GERMAIN, Alexandre, Maguelone sous ses évèques et ses chanoines: étude historique et archéologique d'après les documents originaux, avec pièces justificatives inédites, Montpellier, Jean Martel, 1869.

Adhec, cum dominus Johannes factus esset episcopus, videns ecclesiam ruinam minari, cum parochianis suis super ejus reedificatione locutus est, et operi ecclesie triginta milia solidorum sua diligenti provisione et cura offerri ad hec usque tempora fecit, et de suo proprio xxviii modios grani et vini dedit: et ex his ecclesia vetus demolita est, et nova ex majori parte constructa.

Qui istas et alias meliorationes episcopi Magalonenses ecclesie contulerunt. A tempore vero institutionis prepositi, diminuta est ecclesia, sicut et ipsi fatentur, ut in octo milibus solidorum et septingentis; ex hiis dicunt aliquid esse solutum, quod nos negamus, et multo majora et graviora dicimus esse debita. Item, cum prepositus dicat se procuratorem domus communitatis, postulamus ut reddat rationem sue administrationis. Hec autem sunt que ad eum pervenerunt, ex quo prepositus fuit: de Petro de Florensac triginta libras; de Petro Petito xxv libras; de Petro Constantio decem libras; de Petro Lombardo decem libras; de Petro de Vico quinque libras; de Guillelmo de Canalbano quindecim libras; de Pontio de Campo quinque libras; de Guillelmo de Sancto Paulo quinque libras; de Guillelmo Adalguerio v libras; de Bertrano de Valhauqueriis viginti libras; de Berenguirio quindecim libras, pro venditione domus; de Guillelmo Molinerio et de Arnaldo Coalaza vi libras; de grano cellarii Magalone sexaginta quinque libras; de pannis qui quinquaginta libras; de gradu centum libras; de vino et grano de Substantione quinquaginta libras; de Cocone et Villanova centum quinquaginta libras, inter granum et vinum. »

Arch. départ. de l'Hérault, *Cartulaire de Maguelone*, Reg. B, fol. 257 v°.

II. INSTRUCTIONS SACERDOTALES DE L'ÉVÈQUE DE MAGUELONE GUILLAUME-RAYMOND.

I.

Viri venerabiles, Sacerdotes Dei,
Precones Altissimi, lucerna diei,
Caritatis radio fulgentes et spei,
Auribus percipite verba oris mei.

Vos in sanctuario Deo deservitis;
Vos vocavit palmites Christus, vera vitis;
Cavete ne steriles aut inanes sitis,
Si cum vero stipite vivere velitis.

Vos estis catholice legis protectores,
Muri domus Israel, morum correctores,
Sal terre, lux hominum, ovium pastores,
Judices Ecclesie, gentium doctores.

Si cadit protectio legis , lex labetur ;
 Si sal evanuerit , in quo salietur ?
 Nisi lux appareat , via nescietur ;
 Si pastor non vigilet , ovile frangetur .

Vos cepistis vineam Dei procurare ,
 Quam doctrine rivulis debetis rigare ,
 Spinas atque tribulos procul extirpare ,
 Ut radices fidei possint germinare .

Vos estis in area boves triturantes ,
 Prudenter a palea grana separantes ,
 Vos habent pro speculo legem ignorantia ,
 Laici , qui fragiles sunt et inconstantes .

Quidquid vident laici vobis displicere ,
 Dicunt procul dubio sibi non licere ;
 Quidquid vos in opere vident adimplere ,
 Credunt esse licitum , et culpa carere .

Cum pastores ovium sitis constituti ,
 Non estote desides , sicut canes muti ;
 Vobis non deficiant latratus acuti :
 Lupus rapax invidet ovium saluti .

Grex fidelis tripli cibo sustinetur :
 Corpore Dominico , quo salus augetur ,
 Sermonis compendio , quod discrete detur ,
 Mundano cibario , ne periclitetur .

Omnibus tenemini vestris predicare ;
 Sed quid , quibus , qualiter , ubi , quando , quare ,
 Debetis sollicite preconsiderare ,
 Ne quis in officio dicat vos errare .

Spectat ad officium vestre dignitatis
 Gratiæ petentibus dona dare gratis ;
 Sed , si unquam fidei munera vendatis ,
 Incursuros Giezi lepram vos sciatis .

Gratis eucharistiam plebi ministrate ,
 Gratis confitemini , gratis baptizate ;
 Secundum Apostolum cuncta gratis date ,
 Solum id quod fuerit vestrum , conservate .

Vestra conversatio sit religiosa ,
 Munda conscientia , vita virtuosa ,
 Regularis habitus , mensque gratiosa ;
 Nulla vos coinquinet labes criminosa .

Nullus fastus deprimat signum vestre vestis,
 Gravis in intuitu habitus sit testis,
 Nihil vos illaqueet curis dishonestis,
 Quibus claves tradite regni sunt celestis.

Estote breviloqui, ne vos ad reatum
 Protrahat loquacitas, nutrix vanitatum;
 Verbum quod opponitis sit abbreviatum;
 Nam in multiloquio non deest peccatum.

Estote lingua providi, sobrii, prudentes,
 Justi, casti, simplices, pii, patientes,
 Hospitalis, humiles, subditos docentes,
 Consolantes miseros, pravos corrigentes.

Utinam sic gerere curam pastoralem
 Velitis, et ducere vitam spiritalem,
 Ut, cum exueritis chlamydem carnalem,
 Induat vos Dominus stolam eternalem. Amen.

II.

Clerice, pausando dic horas, non properando;
 Dicas attente, dic totum supplice mente,
 Dic juxta morem, primo dicasque priorem.
 Cum Domino loqueris: orans non ergo vageris.
 Qui bene non dicit horas, Deus hunc maledicit.
 Syncopa vitetur, versus non anticipetur,
 Donec finitus omnino sit bene primus.
 Sribit defectus horarum Demon ineptus:
 Quotidie multos valet ex his scribere libros.
 Cor sursum teneas, ubi sunt que poscere curas.
 Si non attendis que dicis, te reprehendis;
 Vix Deus exaudit illum qui cor sibi claudit.
 Quando rogas ore, simul ora supplice mente,
 Ut, quod profertur lingua, bene cor meditetur.
 Cum Domino psalles, psallendo tu tria serves:
 Dirige cor sursum, bene profer, respice sensum;
 In templo vanum fuge cantum, dilige planum:
 Non clamis tantum ut cogaris linquere totum.
 Vos qui servitis, Christo servire studete:

Quo memores sitis , hos versus sepe videte.
 Psallite devote , distincte metra tenete ;
 Nunquam posterior versus prius incipiatur ,
 Quam suus anterior perfecto fine fruatur.
 Qui psalmos recitat , et verba Davidica curtat ,
 Nil plus inde feret , quam si sua lingua taceret.
 Tu quicumque choro Christi famularis honori ,
 Non sis mente foro ; sed mens tua consonet ori.

NOTE COMPLÉMENTAIRE.

Je n'ai parlé dans ce travail ni de la croix bifurquée qui caractérise les sceaux et les monnaies des évêques de Maguelone, et qui était déjà presque un acheminement à notre croix étoilée de la Légion d'Honneur, ni du calice de 1387 signalé par le président Bon au P. Montfaucon, comme un des objets les plus précieux du trésor de l'église Saint-Pierre de Montpellier au commencement du dernier siècle.

Je n'aurais pu, en effet, que reproduire ici ce que j'ai dit naguère de la croix maguelonaise, dans mon *Mémoire sur les anciennes monnaies seigneuriales de Melgueil et de Montpellier*; et cette répétition eût nécessairement entraîné une digression un peu longue sur les sceaux et les monnaies de nos évêques, où je n'aurais rien ajouté de bien nouveau à ma publication de 1852. J'ai mieux aimé y renvoyer les lecteurs qu'intéresserait ce point spécial d'érudition.

J'ignore, d'un autre côté, ce qu'est devenu le calice de Maguelone de 1387; et tout ce qu'il m'est possible de faire en son absence est de transcrire la description qui, dans le manuscrit 11,912 du fonds latin de la Bibliothèque impériale de Paris, accompagne le dessin qu'en envoyait, en 1726, au savant bénédictin le docte président.

« Calice d'argent doré , pesant deux marcs 8 onces et demie, trouvé par
 » M. Bon, premier president de la cour des comptes , aydes et finances de
 » Montpellier, dans la sacristie de l'église cathédrale de Saint-Pierre de Mont-
 » pellier, dans lequel calice M. Bon premier president a leu autour du pied